

НАРОДНА БАНКА

СРБИЈЕ

Централна банка vs пословне банке Платни промет и картице – како даље?

Радован Јелашић – гувернер Народне банке Србије
Нови Сад, 13. јун 2008

Садржај

- Платни промет
- Платне картице
- Следећи кораци

Закон о Народној банци Србије јасно дефинише њену улогу у сфери платног промета

Члан 4. Закона о НБС

“Народна банка Србије обавља следеће функције:

- 5) уређује, контролише и унапређује несметано функционисање платног промета у земљи и са иностранством; ...”

Члан 59. Закона о НБС

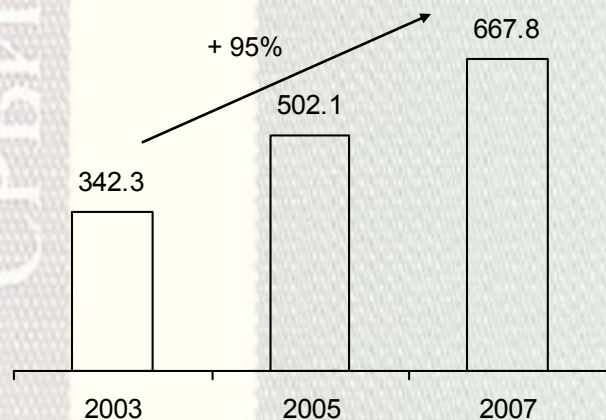
“Народна банка Србије уређује и унапређује платни промет у земљи, контролише обављање платног промета у банкама и обавља друге послове платног промета у земљи, у складу са законом.”

Резултат преноса платног промета у банке је очит у сваком смислу !

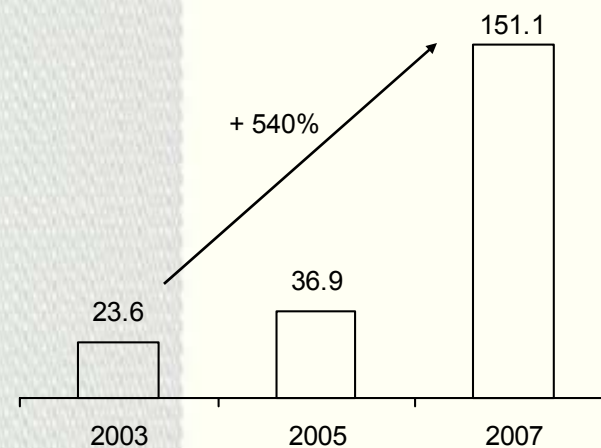
- Успостављен поуздан, ефикасан платни систем, расположивост система у 2007. години 99.93% укупно 95 минута застоја на 136500 минута рада или мање од пола минута дневно;
- Банке прошириле своју организациону мрежу - 2,435 пословне јединице у 2007. години (+ 970 у односу на 2003. годину) и 30,246 запослених (+ 7,936 у односу на 2003. годину);
- Улоге НБС: регулаторна и развојна, надзор, оператор РТГС и клиринг система и система за међубанкарски клиринг у девизама (између домаћих банка и банака из БИХ);
- Платни систем НБС од стране међународних институција увек добија највише оцене.

Кретања у РТГС и клиринг систему...

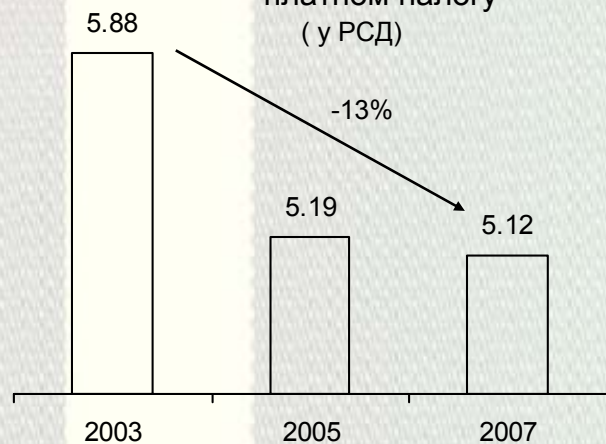
Просечан број платних
налога дневно
(у хиљадама)

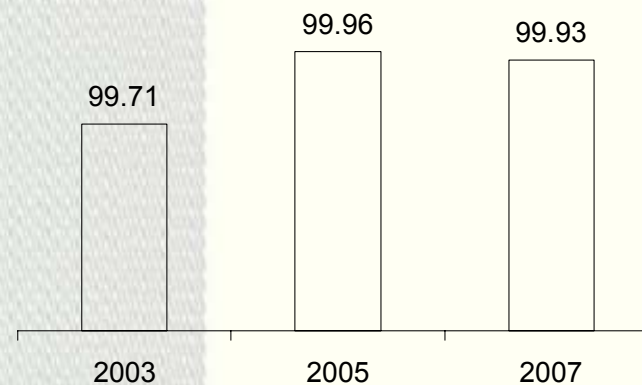
Просечна дневна
вредност промета
(у млрд РСД)

Просечна цена НБС по
платном налогу
(у РСД)

Расположивост система
(у %)

Тарифа НБС

- Цене за клириншке циклусе по налогу:
 - у првом циклусу (од 9.00 до 10.30) – 3,0 РСД;
 - у другом циклусу (од 11.00 до 12.30) – 3,5 РСД;
 - у трећем циклусу (од 13.00 до 14.30) – 4,5 РСД.
- Цене РТГС по налогу (у реалном времену):
 - у првом циклусу (од 8.00 до 14.00) – 25 РСД;
 - у другом циклусу (од 14.00 до 16.30) – 60 РСД;
 - после 16.30 – 120 РСД.
- Тарифе НБС чак и смањене упоредивши са нивоом од 6. јануара 2003!

Упоредни преглед тарифа у земљама у окружењу !

(у РСД)	Румунија	БИХ	ЦГ	Бугарска	Хрватска	Србија
клиринг	17,25		8,2	немају	немају	
први циклус		2,10				3,0
други циклус		2,94				3,5
трећи циклус		4,20				4,5
		+ 210,1 по датотеци				
РТГС			120,0			
први циклус		50,42		52,0	до 1000 налога	25,0
други циклус		126,05		84,0	месечно - 90,32;	60,0
трећи циклус				126,0	преко 1000	
четври циклус				52,0	налога - 67,74	120,0

Постигнути резултати нас само додатно мотивишу да наставимо са променама платног система

Стање

- Већина банка и данас зарачунава релативно високе трошкове за електронски трансфер новца – до 0,5% по налогу!
- Број и просечна вредност плаћања значајно повећани – тарифе банака остале непромењене!
- Постојећи систем дестимулише физичка лица да веће суме трансферишу преко рачуна – углавном није дефинисана максимална маржа;
- Тарифе пословних банка сличне – недовољно конкуренције у сфери платног промета;
- Цене платних налога формиране у потпуности независно од трошкова.

Улога НБС: транспарентност, конкуренција ... и по потреби административна мера !

Зашто је платни промет премештен у пословне банке?

- Да би уместо ЗОП-а банке зарађивале на монополу?
- Да би платни промет за клијенте био јефтинији?
- Да би се удео готовинског промета смањио?
- Да би се смањила утаја пореза?
- Да би се банке биле коначно власници својих клијената и имале пуну контролу над радом истих?
- ...

Добар пример јесте недавно уведен систем клиринга девизних плаћања

- НБС прошле године омогућила сервис међубанкарског плаћања у девизама за банке у земљи – трошак по трансакцији 10 РСД по налогу за банку пошиљаоца, а без провизије за банку примаоца;
- Од фебруара 2008. године успостављен клиринг девизних плаћања и са банкама у Босни и Херцеговини - списак свих банка учесница из Србије расположив на интернет страници НБС;
- Брже и знатно јефтиније него путем коресподентских рачуна код страних банка, али клијентима се и даље зарачунава “међународна” тарифа!?

Параметри анализе

- Износ у налогу за плаћање: РСД 90; 350; 850; 1.250; 3.750; 7.500; 27.000; 75.000; 175.000; 275.000; 750.000; 2.500.000; 12.500.000; 45.000.000; 110.000.000;
- Минимална и максимална провизија у току дана, као и стандардна у 11 часова;
- За различите сервисе: уплате, исплате, преноси средстава, интерни платни промет, међубанкарски платни промет, посебно за физичка лица, посебно за правна лица и предузетнике, посебно за клијенте банке и лица која нису клијенти банака – укупно 16 група услуга!
- На дан 14. марта 2008. године

Примери

- Трансфер новца:
 - Физичко лице - код уплата готовине на рачун код друге банке
 - за 90 РСД – провизија од 7 до 100 РСД (просек 20,66 РСД);
 - за 1.250 РСД – провизија од 10 до 100 РСД (просек 22,39 РСД);
 - за 175.000 РСД – провизија од 350 до 8.000 РСД (просек 1.151 РСД).
 - Правно лице – код уплата са рачуна на рачун код различитих банака
 - за 175.000 РСД – провизија од 15 до 525 РСД (просек 145,17 РСД).
- Затварање рачуна:
 - Физичко лице – од 100 до чак 600 РСД;
 - Предузетник или правно лице – од 300 до чак 1.500 РСД.
- Месечне накнаде за вођење рачуна:
 - Физичко лице – од 0 до 250 РСД;
 - Предузетник или правно лице – од 0 до 700 РСД.

Закључци анализе

- Провизије које банке наплаћују се веома разликују;
- Неке банке наплаћују накнаду као проценат од вредности у налогу, што за високе износе даје јако високе провизије;
- Неоправдано високе провизије код интерних плаћања – 52% плаћања су интерна плаћања, док код неких банака достижу 87% (рачуни пошиљаоца средстава и примаоца воде се код исте банке);
- Гашење и вођење рачуна – код неких банка прескупо, нарочито за правна лица и предузетнике;
- Банке стимулишу плаћање путем електронског/ Интернет банкарства;
- Због великих разлика привреда и становништво треба више да се информишу о тарифама банка.

-
- Све информације од данас расположиве на сајту НБС: www.nbs.yu
 - УПОЗОРЕЊЕ: Тарифе за платни промет су само један од великог броја аспеката пословања пословних банка и свака одлука о отварању рачуна треба да узме у обзир целокупне потребе клијента !

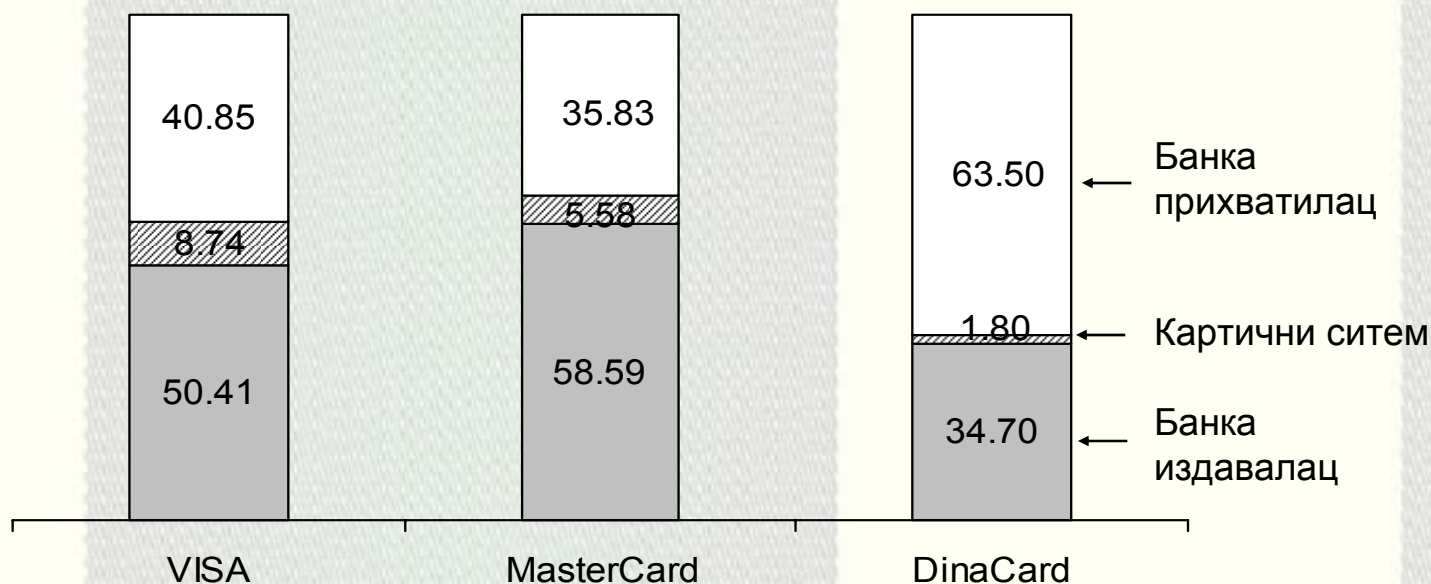
- Платни промет

- Платне картице

- Следећи кораци

Пример - трговачка провизија

- Трговачка провизија (трговац плаћа банци прихватиоцу картице) за робу широке потрошње у Србији у већини случајева износ од 1% до 2,5% (бензинске пумпе имају нешто ниже провизије) – а и до 3%;
- Пример*:
 - Износ куповине: 5.000 РСД
 - Трговачка провизије: 2% (100.00 РСД)

* Износи провизија банке издаваоца, банке прихватиоца и картичног система представљају приближне вредности

ЕУ – међубанкарске провизије

- У последњих неколико година у ЕУ постоји тренд снижавања међубанкарских провизија за трансакције на продајним местима (у периоду од 2004 – 2007. године просечна пондерисана међубанкарска провизија опала је за 10%);
- Највећи утицај на смањење међубанкарске провизије имала је Европска комисија, јер су њене одлуке значајно утицале на регулаторне органе у земљама чланицама;
- Након интервенције Европске комисије (Одлуком од 24. јула 2002. године), картични системи у ЕУ су се обавезали да међубанкарске провизије дефинишу на основу трошкова пружања услуге плаћања картицом.

ЕУ – перспектива међубанкарске провизије

- Очекује се даље снижавање међубанкарске провизије за трансакције на продајним местима, посебно не тржиштима на којима се она до сада није мењала, из следећих разлога:
 1. Истраживања су показала да ова провизија ограничава конкуренцију. Агенција за заштиту конкуренције и организација које истражују и заинтересоване су за међубанкарску провизију биће у будућности све више;
 2. Активности Европске комисије ће и даље значајно утицати на националне организације за заштиту конкуренције;
 3. Жалбе и притисци трговачких удружења на смањење и укидање међубанкарске провизије ће се појачати;
 4. Постоји потреба да се у зони SEPA ове провизије стандардизују.

Иницијатива НБС

- Снижавање међубанкарске провизије у системима банкарских платних картица, за националне трансакције у Србији, као предуслов за смањење трошкова прихватања платних картица;
- Усклађивање међубанкарске провизије у Србији сагласно тренду на тржишту Европске уније.

-
- Платни промет
 - Платне картице

- Следећи кораци

Следећи кораци

- Анализа најбољих искустава попут Аустралије и неких земаља ЕУ;
- Организовање конференција / скупова;
- Јачање конкуренције – мобилни оператери, платни промет преко небанкарских институција;
- Административни прописи на бази регулативе ЕУ.